

Deo recipient? Ibi Deus, qui eos amavit, dum in sæculo viverent, illos infinito prosequetur amore, ineffabilibus eos bonis replebit et sempiterna illos gloria coronabit. Quando moritur peccator, pereunt omnes cogitationes ejus, omnia negotia, omnes fraudes, omnes sollicitudines, omnia solatia, omnis denique opera, quæ in fovenda, nutrienda et saginanda carne expensa est: nil illius remanet nisi sola misera anima, quæ perpetuo incendio puniendi reservatur. Justi vero post mortem amplam retributionem et mercedem copiosam percipiunt, intrant in gaudium Domini sui et ad cœli sedes sublimantur, ubi perpetua et inenarrabili gloria perfruuntur. Hæc est pars justorum, hæc sors timentium Deum et custodientium præcepta ejus. *Peccator videbit et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet* (Ps. 111). Ad tormentum suum videbit peccator justorum felicitatem et gloriam, videbit quid amisit, et videndo irascetur, ac dentibus suis in seipsum fremet et tabescet, quia tanta bonam stulte perdidit. Merito fremet et juste contabescet peccator, quia cum posset per viam justitiæ ire ad cœlestem gloriam, elegit potius per vias difficiles, per saxa et spinas tendere in gehennam. Heu, quo fremitu, quo ejulatu, quibus clamoribus hanc suam stoliditatem et cæcitatem deplorabunt peccatores! E converso quanta justorum erunt gaudia, quanta solatia, quanta præmia! Quis non timeat cruciari cum impiis, et quis non ambient cum justis præmiari? Timeat impii, trepidate et a via iniquitatis discedite, ut justitiæ viam ambuletis. Desinite in statu peccati vivere; ad semitas justitiæ transite. Estote justi: et Deus ita vos amabit, ut in hoc mundo vos spiritualibus bonis repleat, ac in alio cœlestibus et æternis vos afficiat. *Amen.*

DOMINICA QUARTA POST PENTECOSTEN.

DE VERBO DEI.

Cum turbæ irruerunt in eum, ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth (Luc. 5).

Trinum est Dei verbum: unum, quod ex mente Dei, aliud, quod ex corde Dei, et aliud, quod ex Dei ore procedit. *Verbum*, quod ex Dei mente procedit, est ipsum Verbum æternum et increatum, quod ab æterni Patris intellectu producitur in similitudinem nature. *Verbum* ex Dei corde procedens est verbum illud bonum, quod cor ejus eructavit, cum Verbum æternum ex nimio sui in homines amore in beatissimæ Virginis utero ad eorum salutem incarnari voluit. *Verbum* denique, quod ex Dei ore procedit, sunt eloquia sancta a Deo per seipsum, vel per alios prolata, quibus de his quæ ad salutem credenda, speranda, vitanda et facienda sunt, erudimur, et ad recte vivendum accendimur. *Verbum mentis* semel dumtaxat prolatum est, cum scilicet ab æterno Filium suum Pater æternus genuit. *Verbum cordis* semel etiam tantum dictum est, nempe cum Verbum æternum in beatissimæ Virginis utero est incarnatum. *Verbum autem oris Dei* a mundi primordio populis prædicatum est, et usque ad mundi finem prædicabitur; illudque Christus divino suo ore, tanto fervore, tanta eloquentia, tanto verborum lepore, tantaque sententiarum vi hominibus annuntiavit, ut populi summo illum audiendi desiderio succensi illum sequerentur, et in illum irruerent: *Cum turbæ irruerent in eum, ut audirent verbum Dei.* Sedulo inspiciamus, quomodo se habuerint populi erga Christum prædicantem, et inde sumamus occasionem docendi, quomodo se gerere debeant Christiani, cum eis Dei verbum per concionatores annuntiatur. *Ave.*

Populi, qui Christum sequebantur, ejus concionibus audiendis

erant assidui et ferventes, cum in eum irruerent, ut eum prædicantem audirent; cum turbæ irruerent in eum, ut audirent verbum Dei. Hi populi sermonibus ejus intendebant, cum verbis illius ita intentos haberent animos, ut nec manducare, nec bibere recordarentur, pluribusque diebus eum, nec manducantes, nec bibentes sequerentur: ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent (Mar. 8, 2). Hi tandem populi multas ex concionibus ejus percipiebant utilitatem, cum innumeri converterentur, et pravis abrenuntiantes moribus, se totos Dei obsequio consecrarent. Illi populi Christianos docent, qua ratione se habere debeant, cum palam loquuntur concionatores: eos enim 1. audire debent assidue, ita ut sine gravi causa a concionibus non absint; 2. eorum verbis debent intendere, ut dum habetur concio, nec garriant, nec rideant, nec quocumque modo animos suos alio ferant; 3. ex concionibus utilitatem percipere debent, ita ut concionatorum verbis ad debitam morum suorum compositionem utantur. Conciones audiri debent assidue, attente et utiliter; en tres hujus orationis partes.

I PARS.

Conciones audiri debent assidue.

Miratur jure merito S. Ambrosius fervorem illorum populorum, qui in Christum irruunt, ut audiant verbum ejus. Nox imminebat, Christus in navi predicabat, non ideo tamen ab eo discesserunt; ac illum prædicantem assidue audierunt: *Vesper incubuit, sequebantur; stagnum occurrit, urgebant, et ideo ascendit in navim* (in c. 5 Luc.). Poterat hi multa cum ratione a Christo se subducere, tum quia tempore incommode, vespertino scilicet, et nocte imminente, concionem haberet: tum quia prædicaret in loco minime sacro, et sub dio, ubi et ipse et auditores variis temporum iniuriis erant expositi: tum quia ad littus stagni et ex insolita cathedra, fluctuante videlicet vili

navicula, verba faceret. Verum nihil eorum populos ab audiendo Dei verbo deterreret, quin contra, sancto succensi fervore, irruunt in Christum, ut eum prædicantem audiant. Utinam eodem fervore arderent hujusmodi ævi christiani! Utinam ut se concionibus audiendis assiduos præberent, omnia quæ obstant sædulo removerent! Ast proh dolor! minimo quovis accedente impedimento, imo et sine ulla legitima causa, ex mera negligentia vel pietatis christianæ defectu ab iis audiendis se subtrahunt. Ut autem istius temporis populos ad conciones assidue audiendas inducam, velim, serio perpendant, hoc verbum, quod a concionatoribus profertur, non esse aliud, quam Dei verbum, et Christi Evangelium. Equidem non prædicamus Evangelium de verbo ad verbum, sed prædicamus Evangelii sensum. Prædicamus jejunandum, iniurias condonandas, honorandos parentes, aliena restituenda, penitentiam agendam, et alia his similia sacri Evangelii dogmata, quæ qui prædicat, Evangelium prædicat, quia, ut ait S. Hieronymus, *in verbis Scripturarum non est Evangelium, sed in sensu*. Ideo cum Evangelium et Dei verbum prædicemus, ei audiendo vos assiduos præbete: *audite verbum Domini gentes* (Jer. 31). Ut Israelitas ad custodiendam legem Deus induceret, dicebat, se locutum esse: *Dominus locutus est*. Sic, ut ad audiendas conciones alliciamini, perpendite, Deum ore concionatorum loqui, et ab iis Dei verba proferri. Non ab iis fabulæ et fignenta, ut quid certum proponuntur; ab illis verbum Dei ad auditorum eruditionem, conversionem, et salutem prædicatur: oportet ergo audiendo Dei verbo assidue properetis. Videmus, quod cum satanæ ministri in Novatorum templis, Lutheri, Calvini, vel alterius cujusque heresiarchæ errores prædicant, ad eos audiendos currunt sectatores, suntque maxime assidui ad audiendos sermones hominum impiorum, qui prædicant non ut salvent, imo ut in errorem et in damnationem eternam inducant. Quanto majore fervore audiri debent concionatores a Deo missi! Quanto magis viri catholici assiduos se præbere debent audiendis concionibus, in quibus verbum Dei ad conversionem, et salutem auditorum prædicatur! Ad audiendum assidue Dei

verbum adduci sane deberent Catholici hoc solo, quod *Verbum Dei* sit illud, quod iis predicatur. Verum ad illud assidue audiendum vehementius excitabuntur, si advertant, hanc intercedere differentiam inter eos qui ex Deo sunt, et eos qui ex Deo non sunt; quod primi verbum Dei audire ament, secundi vero illud audire recusent; sic enim Judæis dicebat Christus Salvator: *qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis* (Joan. 8, 47). Unde hanc universalem statuit regulam Chrysostomus, quod qui ex Deo sunt, seu personæ virtutem sectantes, Dei verbum maxima cum voluptate audiant; qui vero ex Deo non sunt, seu impii, illud audire renuant, illudque raro audiant: *regula hæc universalis est; nemo in virtute viventium Dei sermonem fugit; in multa vero malitia viventium nemo, præter paucos, sermonem admittit* (ho. 50 ad pop.). Audiendum ergo assidue Dei verbum, ut Dei filii sitis, ac etiam audiendum assidue, si attendatis mirabiles effectus, quos Dei verbum in auditorum cordibus producere solet. D. Ambrosius ait, verbum Dei esse remedium, lumen et fontem: *verbum tuum medicina est, verbum tuum lumen est, verbum tuum fons est* (præf. in ps. 45). Est quidem medicina ad sanandas omnes animæ infirmitates idonea; est etiam lumen, quo ignari de rebus salutis erudiuntur; et est fons, a quo innumera beneficia in auditores fluunt. Ut enim ajunt sancti Doctores, verbum Dei illuminat intellectum, voluntatem ad bene faciendum inflamat, mentem in Dei obsequio roborat; solatur in adversis, in prosperis erudit, præservat a vitiiis, ad penitentiam suscipiendam excitat. Addi posset ex regio propheta, verbum Dei 1. cedros confringere, seu humiliare superbos, qui ut cedi elevari ambiunt; *vox Domini confringentis cedros* (Ps. 28); 2. inferni ignem extinguere, ita ut in inferni flammis non projiciantur qui Dei verbum audiunt, et ex illo utilitatem percipere conantur: *vox Domini intercedentis flammam ignis*: 3. corda deserta et indurata concutere, et mollire: *vox Domini concutentis desertum*: 4. peccatores, qui ut cervi a Deo fugiunt, ad virtutem sectandam præparare: *vox Domini præparantis cervos*. O quam præclari effectus, quos Dei verbum producit! Itaque

prompti, ferventes, et assidui esse debetis in audiendo Dei verbo, ut ex eo tales effectus percipere valeatis. Assidue sane essetis verbo Dei audiendo, si vos ab ejus auditu non averteret satanas, qui, appropinquante concionis tempore, sciens quantam utilitatem ex Dei verbo percipere possunt homines, undequaque vagatur, ut eos impediatur, ne concionem adeant. Maligni illi spiritus omnis generis personas tunc conveniunt, et *aliis* dicunt: ne ad concionem vos conferatis, quia hic concionator acrior est in redarguendo, et in sermonibus prolixior. *Aliis* intus inspirant, non adeundam concionem, quia concionator nil novi docet, ejusque conciones non satis studiose cultæ et elaboratæ sunt. *Aliis* suadent; deest vobis tempus idoneum accedendi ad concionem, alia vos magis nunc urgent negotia: non hodie, sed cras, vel altera die concionatorem audietis. His et aliis hujusmodi multis rationibus demones ab audiendo Dei verbo homines avertunt: *venit diabolus, et tollit verbum de corde eorum* (Luc. 8, 12). Perversis illis dæmonis inspirationibus strenue resistendum, et assidue Dei verbum est audiendum, *ac etiam attente*.

II PARS.

Conciones audiri debent attente.

Prima auditoris dispositio est recta intentio, ita ut ad concionem accedat cum intentione glorificandi Deum, et ex concione fructum ad sui salutem eliciendi. *Secunda* vero dispositio est oratio; antequam enim ad concionem audiendam quis accedat, Deum humiliter et enixe orare debet, ut det cor docile, et ut animam ad debite audiendam concionem præparet. Præviis autem duabus hisce dispositionibus, quisque concionatorem audire debet magna cum attentione. Dum fit prædicatio, auditores hinc inde respicere non debent, ut adnotent qua sit vestis unius, quis sit alterius comitatus, quomodo se gerat iste, quid faciat ille. Non etiam garrire, confabulari, vel gesticula-

tionibus et se et alios ab audiendo attente Dei verbo avertere; nec quocumque modo animum alio ferre debent, verum magna attentione oportet recipi in corde verbum Dei. *Si enim*, inquit Chrysostomus, *cum regis leguntur littere, ubique est silentium, omnium aures arriguntur, ut sciunt quae regis litteris manifestentur, et quisquis vel parum tumultuatus fuerit, in magno periculo est, multo magis cum magno timore et tremore standum, et altum silentium habendum, et pellentes cogitationes turbulente, ut verba Dei intelligere possimus* (hom. 34 in Gen.). Quomadmodum terreni reges aliquando per semetipsos loquuntur, aliquando per epistolam suam manifestant voluntatem, et aliquando legatos mittunt, qui regis personam gerant; ita Deus primo per semetipsum hominibus locutus est, et sic olim ad Adam venit, sic Cain increpavit, si cum Noë locutus est (Chrys. h. 2 in Gen.). Deinde Deus, ut suam hominibus manifestaret amicitiam, quasi absentibus litteras, misit sacram scilicet Scripturam, quae nihil aliud est, quam epistola a Deo ad nos missa, ut suam nobis patefaciat voluntatem, utque ad vitii fugam et ad virtutis amorem nos hortetur. *Quid est Scriptura, nisi quaedam epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam?* Deus tandem legatos misit, qui personam ejus gererent, ejusque nobis litteras legerent. Hi legati a Deo missi sunt ipsi apostoli, alique concionatores, qui sacras Scripturas aperiant, et qui litteras nobis a Deo missas legunt, cum concionantur; ideo summa cum attentione audiendi. Refert Panormitanus, quod cum Janottus Manettus, Florentinorum legatus, ad regem Arragonum Alphonsum missus, *prolixam, nec minus elegantem orationem pronuntiaret, attentionem, patientiamque regis apprime miratus est, ne quod oculis quidem a se diutissime dicente, minimum deflexisset, nec manus movisset*. Quod si hic et alii legati a terrenis principibus missi, tanta animi attentione audiantur, quanto attentius audiri debent concionatores, qui sunt legati a Deo missi, ut ejus nobis aperiant voluntatem, atque nobis epistolas ab eo missas legant! isti sane legati attentius audiri debent, quam illi. Nunc autem tanta est hominum perversitas, ut legatos a terrenis

principibus missos attente audiant, concionatores vero, qui sunt legati a Deo missi, nulla mentis attentione audire curent. Et ideo eos increpat D. Chrysostomus, dicens: *iatane, si a rege quispiam missus veniat, omnes attendunt; a Deo autem venit, atque ea: ipsis caelis loquitur propheta, et nemo est qui attendat? Annon creditis, quae dicuntur hic, a Deo sint? Epistolae sunt illae a Deo missae* (hom. 8 in ep. ad Thess.). Audiendi sane concionatores attente tamquam legati a Deo missi, qui voluntatem ejus nobis declarant legentes et explicantes nobis litteras a Deo ab homine missas, seu sacras Scripturas. Debent etiam attente audiri concionatores, si spectentur ea quae praedicant, et verba quae proferunt, quae sunt pretiosa munera quae a Deo nobis offeruntur, nimirum spiritualia dona, devota et solerti mente colligenda et retinenda. « Vellem scire, inquit D. Augustinus, si ab illa hora qua verbum Dei praedicare incipimus, semper pretiosissimas gemmas et inanes, vel annulos aureos erogare vellemus, utrum stare, vel accipere vellet filiae vestrae? Sine ulla dubitatione cum grandi ambitione, quae illis offerrentur, acciperent. Nos autem, quia ornamenta corporalia offerre nec possumus, nec debemus, ideo non libenter audimur. Non est autem justum, ut spiritualia ministrantes superflui judicemur: qui enim verbum Dei libenter audit, inanes animae de patria paradisi transmissas se suscepisse non dubitet ». Sic ratiocinatur D. Augustinus, cujus ratio clara est: si enim toto concionis tempore concinatorum fragmenta auri, inanes aureas, vel alia pretiosa monilia projiceret, omnes haud dubie ab illa colligenda accenderent; qua majore sollicitudine ac vigilantia festinare tenerent auditores ad mente colligenda verba concinatorum, veluti ad munera a Deo ad nos missa, quae inauribus, necnon omnibus monilibus materialibus longe sunt pretiosiora! Certe hoc deberent auditores: jamvero heu! quam pauci in concionibus attendunt his quae dicuntur? Ibi dormiunt multi, otiosius fabulis occupantur alii, et plerique alio mentis suas distrahunt. Unus enim de venatione cogitat, alius de facultatibus ampliandis, iste de comparandis mundi dignitatibus, ille de lite, de persona quam diligit, vel de saeculi voluptatibus, paucissimi vero concinatorum verbis

attentum præbent animum. Si quid novi in orbe publicetur, mox accurrunt omnes, et vana curiositate ducti, magna cum attentione audiunt quæ enarrantur; si vero concionator summo verborum apparatu beatitudinis æternæ gloriam, cœli divitias, vitæ spiritualis delicias, gratiæ divinæ mysteria, præclaras salutis vias, et alia sacri Evangelii dogmata explicare pertentet, dormiunt multi, garrunt alii, et pauci ad ea quæ dicuntur, attendunt. Cum quadam die Demosthenes de Græciæ salute disserteret, ad ea quæ dicebat, non attendebant auditores; alii somno indulgebant, confabulabantur alii, et alii oscitantes nunc in unam, et nunc in aliam partem se vertebant. Quod cum perspexisset egregius orator, relicta hac seria et maximi momenti materia, alio sermonem suum vertit, et fabulam quamdam de umbra asini dicere cœpit; tuncque omnes arrectis auribus adstantes, attentos dicenti habuere animos, eique facilem auditum præbuere. Ecce quomodo se gerere soleant plerique Christiani; si enim quis aliquid novi de rebus bellicis reserat; vel si quis mimus vana, fabulosa et ridicula dicat, mox omnes benignas et attentas ei aures, intentumque præbent animum. Ast si concionator de Dei perfectionibus, de gaudiis paradisi, de virtutis decore, de peccati deformitate, de formidandis Dei iudiciis, vel de terribilibus inferni suppliciis sermonem instituat, tædio conficiuntur multi, multique somno corripiuntur, et alii alio animos suos ferunt. O quam exœcati et insensati sunt, qui majorem fabulis, nœniis, nugis et scurrilitatibus, quam christianis veritatibus attentionem præbent! O viri christiani, estote assidui audiendo Dei verbo; estote attentî verbis quæ a concionatore proferuntur: insuper ex concionibus quas auditis spiritualem aliquam utilitatem elicite; verbum enim Dei non solum assidue et attente, *etiam utiliter est audiendum.*

III PARS.

Conciones audiri debent utiliter.

In ecclesiis et in auditoriis, in quibus fiunt predicationes, videntur sepe statuz lignez vel lapideæ, quæ semper in eodem statu permanent; cumque sint opera hominum, quæ oculis habent et non vident, aures habent et non audiunt, ex concionibus quæ ibi fiunt, nullam percipiunt nec percipere possunt utilitatem. His autem status similes fiunt multi christiani, qui in mediis auditoriis stantes, audiunt quasi non audiant, vident quasi non videant, semperque iidem in se remanent, nec ulla unquam ex concionibus quas audiunt, utilitatem percipiunt. Non sic profecto adstandum concionibus: qui enim iis intersunt, aliquid semper ad animæ salutem emolumentum ex iis elicere tenentur. Cum concionator de divinis perfectionibus dicit, mox auditores in earum admirationem rapi, ad Dei amorem excitari, ejusque obsequio se in æternum mancipare debent. Cum de paradisi gloria loquitur prædicator, mox debent auditores eam ambire, ad eam anhelare, firmoque proposito statuere, se ad illam obtinendam nihil non facturos. Cum de ultimo iudicio, vel de formidandis inferni suppliciis sermonem instituit concionator, mox quilibet ex auditoribus in corde suo excitare debet pios timoris, contritionis, humilitatis, aliarumque virtutum affectus. Omnia tandem quæ proferunt concionatores, quilibet auditor ad mores suos recte componendos convertere et adhibere debet, adeo ut nullus unquam concionem audiat, quin ex ea aliquam ad profectum suum spiritualem utilitatem eliciat. Commune multis vitium est, ut quæ in concionibus audiunt, non sibi, sed aliis dicta existiment. Hinc dicere consueverunt: si hic et ille concioni astitissent, vidissent, quod eorum non oblivisceretur concionator; o quam perfecte, iniqui, concionatoris verba quadrant in hos et illos! Vellem, ajunt, ut hic et ille coram fuissent et audissent concionatorem de iis

quæ illos spectant, dissidentem. His et aliis ejusmodi loquendi modis, quæ in concionibus audiunt, ad alios transmittunt, nilque sibi reservant. Similes hi sunt vini emptoribus, qui aliis, non sibi, vina emenda delibant: similes etiam sunt coquis et ciborum structoribus, qui aliis edulia parant, eaque partiuntur convivantibus; sibi ipsis vero nihil retinent et reservant. Quin ergo ad alios detorqueantur, ad propriam utilitatem deflectere quisque debet quæ a concionatore dicuntur: non inspiciendi alii; quisque seipsum inspicere et concionatoris verba ad propriam emendationem et ad morum compositionem assumere debet: *Nos autem, fratres, consideremus in ea, quam audivimus, sancti Evangelii lectione, ut proficiamus ex ea, et corrigamus, si quæ in nobis deprehendimus corrigenda* (S. Bern. ser. 1 de 7 panibus).

Quilibet ex auditoribus imitari debet eos, qui seipsos in speculo considerant, qui conspicientes aliquam in vultu suo maculam, mox eam abstergunt; idque statim componere sagittant, quod in semetipsis incompositum apprehendunt. Dei enim verbum est speculum admirabile, quod sine ullo furo, sine ulla adulatione cuique manifestat quæ sint in ejus anima maculae, necnon quid facere et quid vitare teneatur: *Evangelium est speculum veritatis, nemini blanditur, nullum seducit: talem in eo se quisque reperiet, qualis fuerit* (S. Bern. ib.). Cum igitur quis huic se sissit speculo, seu cum quis Dei verbum audit; mox ut agnoscit aliquam in anima sua maculam, eam abstergere et per penitentiam delere debet, ac ea facere et vitare, quæ ex hujus speculi consideratione facienda et vitanda cognoscit. Non imitandus stultus ille, qui cum obiter et perfunctorie nimis seipsum in speculo contemplatus esset, abiit, et in alia incurrens objecta, oblitus est qualem sese in speculo viderit, et ideo nec vultus sui maculas absternit, nec id composuit, quod in se inordinatum et incompositum viderat: *Consideravit enim se, et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit* (Jac. 1, 24). Non sic se gerere debent qui Dei verbum audiunt; in hoc speculo non obiter et segniter se contemplari debent; dum verba profert concionator, debent auditores scru-

tari, an quæ dicit, moribus suis conveniant; debent adnotare quid Dei verbum in iis inordinatum et incompositum esse manifestet, et eo agnito, debent animæ suæ maculas delere, et quidquid in seipsis inordinatum intuentur, recte componere. Hic fructus ex verbi divini prædicatione ab auditoribus eliciendus: vult enim Deus, homines concionibus adesse, non ut Dei verbum solummodo audiant, verum ut ex eo fructum percipiant. Et hoc ita vult Deus, ut dirissimis sint suppliciis addiendi, qui Dei verbum ita audiunt, ut nullam ex eo utilitatem percipiant: *O quam male peribis et quam merito*, inquit sanctus Bernardus, *si perierit in te tantum semen*. Peccatores sane qui Dei verbum audiunt, nec ideo convertuntur, fructumque a Deo intantum non eliciunt, in æternum peribunt et male peribunt, quia haud dubie gravius in inferno plectentur, quam barbari, Turcæ et alii, ad quos non missi sunt prædicatores qui eis Dei verbum annuntiarent. Cum quadam die ad populum Antiochenum sermonem haberet S. Joannes Chrysostomus, auditoribus dixit: « Multa cura, magnoque labore, Dei verbum vobis annuntiamus; in vitia vestra vehementer invehimur: nunc vos arguimus, nunc vos obsecramus et nunc acerbè increpamus. Sed si, audito pluries Dei verbo, iidem semper maneatis, si ad Deum non convertamini, nec fructum ex Dei verbo percipiatis, in maximam incurretis damnationem: *Si nobis omne studium exhibentibus, vos in eisdem permanetis, quanta vobis erit damnatio* (ho. 78 ad pop.)? Idem dico vobis, fratres; isto tempore operarii sunt multi, prædicatores plurimi, qui verbum Dei magno cum zelo annuntiant. Audistis haud dubie multos, qui dixerunt, aliena restituenda, vitia extirpanda, virtutes sectandas: forte millies audistis, qui prædicarent, penitentiam de perpetratis peccatis agendam, formidanda esse Dei judicia, terribilia inferni supplicia, nullamque suppressæ salutis spem iis, qui in statu lethalis peccati ex hoc mundo exeunt. Audientes autem Dei verbum, nisi peccatis reanuntietis, nisi ad Deum convertamini, et fructum ex Dei verbo non percipiatis, magna vobis imminet damnatio. Ideo Dei verbum utiliter audite et fructum a Deo intantum ex eo elicite. Credo, quod plures

ex vobis, cum Dei verbum audiunt, ad declinandum a peccatis et ad recte vivendum excitentur. Plurimi cum audiunt concionatorem de tartareo igne, vel de formidando Dei iudicio dicentem, aliquando tremunt, amaras nonnunquam fundunt lacrymas, et a viis suis pessimis declinare, ac salutis viam tenere statuunt; tamen quod tunc statuunt, nunquam executioni mandant. Hoc autem non sufficit, quod quis audiens Dei verbum tremat, luceat, conversionem in proposito habeat, si quod proponit, opere non compleat. Pictos nonnunquam in tapetibus vidistis gladiatores, qui evaginato ense decertant; videturque semper, quod quilibet alium mox ferire et in alterius pectus ense mox infingere debeat; nunquam infigit. His imaginibus assimilantur plerique hominum: *in imagine pertransit homo* (Ps. 38, 7): multi enim, cum Dei verbum audiunt, adversus propria concitantur peccata, in ea irascuntur, ea destruere et in semetipsis jugulare statuunt; imo et quandoque ita vivere incipiunt, ut quisque credat, mox ab ipsis jugulanda peccata, novumque ab iis vite genus instituentum; ipsi vero nunquam opere complent quod ab iis mox complendum videtur; peccata sua nunquam jugulant, iidemque semper permanent. O fratres, quid vobis proderit Dei verbum audisse, flevisse, multa imposterum facienda statuuisse, nisi ex verbo Dei ultimum percipiatis fructum, seu nisi convertamini nec unquam perficiatis quae facere statuistis? Hoc vobis non proderit; e contra major vobis erit damnatio: *si in eisdem permaneat, quanta vobis erit damnatio?* Non ergo solum assidue et attente, etiam utiliter Dei verbum audite, ut aeternam vitetis damnationem et coelestem beatitudinem obtineatis. Amen.

DOMINICA QUINTA POST PENTECOSTEN.

DE AETERNITATE POENARUM INFERNI.

Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennae ignis
(Matth. 5, 22).

Infernalium suppliciorum aeternitatem mente revolvere non possumus, quin salubri timore concutiamur et de recta vivendi ratione suscipienda cogitemus. Quis enim non timeat aeternum tartari ignem, aeternum carcerem, aeternas tenebras, aeternam sitim, aeternum foetorem, aeternum luctum, et aeternam illam malorum et dolorum omnium congeriem, quae in damnatos irruet; *Omnia dolor irruet super eum* (Job. 20). Quis non exhorrescat, quis non timeat, quis totis conatibus non fugiat mortale peccatum, quod licet unicum, hominem aeternis illis suppliciis dignum efficit? Velim, ut quis unici mortalis peccati conscius ex hoc mundo migret: velim, ut quis semel dumtaxat toto vitae suae tempore peccaverit, fatum vocando fratrem suum (1), pro unico hoc lethali peccato suppliciis adjudicabitur aeternis, nisi ante mortem hoc peccatum per poeniten-

(1) Haec sententia vix non erronea videbitur, si verba in se spectentur: quis enim dicat, in eo tantum quod quis fratrem fatuum appellet, graviter peccare? Nec profecto id habet Evangelium. Cum enim protestatur Christus; *qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennae ignis*, sermo est de eo, qui odium et injustam indignationem erga proximum in corde latentem verbis prodit, quibus graviter illum laedit, et saepe fit causa rixarum et innumerabilium malorum. Item si quis etiam sine malo animo vel odio proferat in alium verba injuriosa, praevidens exinde graviter illum contristari, vel in iram exardescere, graviter peccat. Secus dicendum de contumeliis, quibus se invicem impetunt subito ire motu praesentium rustici et plebei; has enim lethalis culpae damnare ad minus rigorismum saperet.

tiam deleverit: *Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennae ignis.* Gravis quidem hæc poena, at æquissima quia minimum quodque mortale peccatum æternis suppliciis justo punitur, ut mox probabimus. *Ace.*

Qui unico mortali peccato æterna non debent supplicia erronee credunt, ut suo patrocinetur errori, rationes *tum* ex parte Dei, *cujus* infinita est bonitas; *tum* ex parte peccati, *cujus* levis videtur esse malitia; *tum* ex parte peccatoris, *cujus* magna est infirmitas, studiose adducunt.

Primum rationem sumunt ex parte Dei, qui infinite bonus est. Quomodo, inquirunt, fieri potest, ut Deus, *cujus* inexplicabilis bonitas, *cujusque* misericordia superexaltat judicium, creaturas, quas ad sui imaginem condidit, ac pretioso sanguine suo redemit, pro unico peccato æternis torreret ignibus et in sempiternum cruciari velit? quis credat, ajunt, quod Deus, *cujus* misericordia in æternum permanet, in filios suos, quos ardentissime dilexerat, ultricia in æternum supplicia præparet? Cur pro culpa transitoria et nonnumquam momentanea æternam iis penam irrogaret?

Secundam rationem ducunt ex peccati malitia, quam levissimam esse consent. Quam, inquirunt, patratum ab infirma creatura peccatum, Deo injuriam facere potest? Gravissima quævis peccata tabernaculo Dei non appropinquant, magnitudini ejus nullo modo efficiunt, ejusque majestatem nequaquam lædunt. *Si peccaveris, quid ei noceris? Et si multiplicatae fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum* (Job. 35, 6)? Cur ergo tam dire et tam crudeliter puniret Deus peccatum, *cujus* malitia levis videtur?

Tertiam rationem eliciunt ex ipso homine peccatore, *cujus* infirmitas magna est ac Deo notissima. *Ipsæ cognovit figmentum nostrum, recordatus est quoniam pulvis sumus* (Ps. 102, 14). Quis ergo credat, ajunt, quod contra abjectissimum illum pulverem insurgat Deus; quod contra animatum illud lutum sua vibret tela; quod contra folium illud, quod vento rapitur, suam ostendat potentiam; quodque hominem infirmum, unius solummodo lethalis noxæ reum, in æternum torqueri constituat? Has

adducere solent rationes, qui erronee credunt, eos qui in statu peccati mortalis ex hoc mundo migrant, sempiternis non plecti suppliciis: iisdem autem principiis, aut saltem rationibus sumptis ex parte Dei, ex parte peccati et ex parte peccatoris eos impugnare mihi haud erit difficile. Quamobrem dico, unicum mortale peccatum æquissime æterna poena puniri, si inspicimus Deum, peccatum et peccatorem: 1. *Deum*, qui infinite justus est; 2. *peccatum mortale*, quod summæ malitiæ est; 3. *peccatorem*, qui summopere ingratus est.

I PARS.

Unicum mortale peccatum merito poena punitur æterna, si inspicimus Deum, qui infinite justus est.

Quamdiu in hoc mundo vivit peccator, eum Deus benigne respicit; sanguinem suum, sua Sacramenta et gratias suas illi studiose offert; erga illum se patrem exhibet ita bonum, ut eo melior nullus esse possit: *tam pater nemo, tam pius nemo* (Tert.). At mortuo impio, Deus respectu ejus non est amplius Pater misericordiarum et Deus totius consolationis; est iudex severus, qui *impios in inferno ardentis, siccis oculis videt* (Rup. in Joa. 1), et qui æterna poena eos plectit et merito plectit, quia hoc infinita ejus justitia exigit: non enim solum misericors Deus, est etiam justus: *Misericors et justus* (Ps. 111). Deus, ut *misericors*, peccatores in hoc mundo innumeris afficit beneficiis; ut *justus*, æternis eos suppliciis in inferno merito plectit. In Deo sunt omnes perfectiones, quæ possunt in ente uno reperiri; et hæc omnes perfectiones in ipso sunt infinitæ: infinita est ejus sapientia, infinita bonitas, infinita potentia, infinita sanctitas et infinita justitia. Unde Deus non minus est justus quam bonus, non minus sapiens quam misericors, nec minus sanctus quam potens; quia hæc omnes perfectiones sub ratione infinitatis possidet. Licet autem hæc omnes perfectiones sint in Deo infinitæ.

speciali tamen quodam titulo justitiam Tertullianus divinitatis plenitudinem et complementum nuncupat: *Justitia plenitudo est divinitatis ipsius*. Justitiam vocat *divinitatis plenitudinem*, non quod sapientia, bonitas et aliæ divinæ perfectiones non æque divinitatem compleant et perficiant, ac justitia; sed quia justitia injuriam Deo a peccatoribus irrogatam resarcit et reparat. Peccator Dei bonitatem aggreditur, cum beneficiorum ejus est ingratus; illius sapientiam offendit, cum sanctas Providentiæ ipsius leges non approbat; potentiam ejus despiciit, cum mandata ejus violat; cunctis tandem perfectionibus divinis conviciatur, quoties mortaliter peccat. *Tetendit adversus Deum manum suam, et contra Omnipotentem roboratus est* (Job. 15, 25). Unde videtur, quod peccator criminibus suis Deo et ejus perfectionibus detrahat; et si sic loqui fas est, eas quantum in se est aliquomodo minuat. Justitiæ autem est, injuriam Deo ejusque divinis perfectionibus irrogatam, ulcisci et reparare; et ideo Dei justitia est *plenitudo divinitatis*. Verum quidem quod quamdiu hic vivit peccator, in corde Dei dormire videatur justitia: cum vero infensus ille divinitatis hostis animam efflavit; cum peccator fato functus est, quasi e Dei corde exiens justitia, ad manus ejus transit, easque replet: *Justitia plena est dextera tua*. Justitia autem illa in manu Dei omnipotentis existens, omnes injurias, omniaque convicia attributis et perfectionibus ejus irrogata reparat et ulciscitur. Cumque Deus sit infinitus et infinita quælibet ejus perfectio, justitia divina impios qui in bonum infinitum peccaverunt, poena merito plectit infinita; non quidem infinita quoad intensionem, quia nequit esse poena infinite intensa; at infinita quoad durationem, seu æterna et in æternum duratura, ita ut hæc justitia in æternum contra peccatores exardeat, nec unquam ab ultione eorum cesset: *Deus quia justus est, ab impiorum ultione in perpetuum non sedatur* (S. Greg. in Job. 41). Dum in hoc mundo remanent peccatores, divina in eos raro irritatur justitia; adversus illos Deus non accendit omnem iram suam (Ps. 77); leves solummodo iis infligit penas; vel salutaris correctionis gratia; vel ut eos

ad meliorem vitæ frugem alliciat; vel ut illos ad veram poenitentiam, morumque conversionem perducat. Et si divina nimis contra miseris peccatores nonnumquam exardescat justitia, aliæ Dei perfectiones eam sepe exarant, eamque movent, ad dandum eis poenitendi locum et conversionis tempus. Demum cum acceptis beneficiis abutuntur peccatores, ex hac vita in statu mortalitatis peccati exeuntes, irata in illos insurgit Dei justitia: et tantum abest, ut tunc aliæ Dei perfectiones ab impiorum partibus stent, quin contra pro injuria sibi facta satisfactionem exigunt, et in toto juris rigore sibi satisfieri postulant. Propterea justitia, quæ est *plenitudo divinitatis*, ut aliis divinis perfectionibus, quæ infinitæ sunt, plene et integre satisfaciatur, poenam merito peccatoribus imponit infinitam, non quidem in intensione, at in duratione, seu æternam et in perpetuum duraturam. Nec dicas, Deum justum non debere punire poena æterna culpam quæ cito transit, ac debere commensurare durationi culpæ durationem poenæ. Hoc enim doctissime et fuse refellit D. Augustinus, dicens, nullum unquam legislatorem, nullam rempublicam, nullamque justitiam ordinasse, ut semper duratio poenæ debeat commensurari durationi culpæ: *nulla unquam justitia, nec lex decrevit, ut tanta mora temporis quisque puniatur, quanta mora unde puniretur admisit* (De Civ. D. 21). Quin contra, videmus, quod principes terræ et legislatores æquissimi, criminum brevi perpetratorum reos ad æterna supplicia sepe condemnent, eosque pro momentaneo peccato sempiternis poenis plectant. Nonne pro unico adulterio quod brevi fuit perpetratum, pro furto intra brevissimum temporis spatium expleto, pro unica sclopeti emissione, quæ in instanti transit et pro aliis multis criminibus cito evanescentibus; justitia sæcularis poenas irrogat perpetuas? Nonne talium criminum rei ad vincula perpetua, ad exilium perpetuum, ad tirremes perpetuos, imo et ad mortem, quæ est perpetua vitæ privatio, quotidie damnantur? Cur ergo Deus, qui est rex noster, legifer noster, Rex regum et Dominus dominantium, pro culpis gravibus, quamvis cito transeuntibus, peccatores ad æterna supplicia non condemnabit? Cur Dei justitia,

ut injuriam divinis perfectionibus irrogatam ulciscatur, eos pœnis æternis non plectat? Certe Deus, qui justus est, eos pœnis æternis plectere debet, sive eorum peccata cito, sive non cito transeant, quia justitia ejus exigit, ut æternis puniantur supplicis qui in infinitas Dei perfectiones peccaverunt. O peccator, formidandam Dei justitiam time, hanc sæpe mente revolve pœnarum æternitatem, quam tibi juste infliget Deus, si in statu peccati mortalis ex hoc mundo exeas. Ne de bonitate ejus præsumas; timens et trepidans dic sæpe intra temetipsum: *Numquid in æternum projiciet Deus (Psalm. 76)? Numquid in æternum projiciet me Deus a facie, in quam desiderant Angeli conspiciere? Numquid in æternum projiciet me in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium? Numquid projiciet me in tartaream fornacem, ut ibi in æternum urar? Hanc pœnarum æternitatem levissimo cuique peccato mortali debitam crebro recogita; et tunc præcipue, cum peccandi sese offert occasio, cum gravis urget tentatio, cum cadendi imminet periculum. Tunc dic, et intus dic: si mortaliter peccavero et peccati non me pœniteat, æternis in inferno suppliciis cruciabor: quia hoc Dei justitia exigit, ac simul mortalis peccati malitia.*

II PARS.

Unicum mortale peccatum merito pœna punitur æterna, eo quod ipsius malitia pene sit infinita.

Justitia vindicativa æqualitatem et proportionem aliquam requirit inter peccati malitiam, ejusque pœnam, et ideo, ut mortale peccatum juste pœna plectatur æterna, seu infinita in duratione, malitia ejus debet esse infinita. Est autem peccati mortalis malitia quodammodo infinita, tum ex parte Dei, quem offendit; tum ex parte gratiæ, quam destruit; tum ex parte sanguinis Christi, quem profundit. Dicendum ergo peccatum mortale juste pœna æterna puniri; quia malitia ejus est infinita

respectu Dei, gratiæ et sanguinis Christi: 1. *respectu Dei*, quem graviter offendit; 2. *respectu gratiæ*, quam destruit; 3. *respectu sanguinis Christi*, quem profundit et inutilem efficit.

1. Unanimi Doctorum sententia constat, quod culpæ gravitas sumatur ex dignitate personæ offensæ et vilitate personæ offendentis, ita ut tanto gravior sit culpa, quanto dignior est persona offensa et vilior persona offendens. Gravitas injuriæ crescit ex qualitate personæ offendentis, si sit vilis et abjecta, et ex qualitate personæ offensæ, si sit nobilis et dignitate sublimis; quantoque persona offendens est vilior, et persona offensa nobilior, tanto etiam peccati malitia fit gravior. Ut igitur dignoseatur quantitas peccati mortalis sit malitia, pensandum quanta sit peccatoris, qui Deum offendit, vilitas, et quanta Dei, quem offendit, sit majestas et celsitudo. Pensate ergo jam quid sit Deus et quid sit peccator: Deus est Creator omnium, et peccator est vilis creatura; Deus est ens a se et infinitum, peccator est ens ab alio et finitum; Deus est omnia, et peccator est merum nihil respectu Dei: *tamquam nihilum antiè*; et tamen peccator, qui est vilis creatura, suum agreditur Creatorem; peccator cujus esse est finitum et limitatum Deum, qui est ens infinitum, graviter offendit; peccator, qui est merum nihil, in Deum, qui omnia est, impudenter insurgit. Ideo cum vilis creatura et peccator indignus per peccatum mortale quod perpetrat, Deum, qui est ens infinitum, graviter offendat, fatendum, malitiam criminis sui esse infinitam, ac per consequens, eum juste puniri pœna æterna, seu pœna infinita quoad durationem. Hæc ratio passim circumfertur a Theologis asserentibus, peccati mortalis malitiam esse infinitam ac æternis suppliciis dignam, quia Deum, qui est ens infinitum, graviter offendit. Verum ut rationis illius vis clarius pateat, eam sic explico et deduco. Tanto gravior censetur culpa, quanto major est ille qui offenditur; si enim baronem quis offendat, major est culpa, quam si plebeum solummodo offendisset; culpa adhuc major est, si marchionem; adhuc major, si principem; et longe major, si regem offendat: Deus autem omnibus creaturis est infinite

major, cum ipse sit infinitus in sanctitate, in bonitate, in sapientia et in omni perfectionum genere; ergo culpa, seu malitia peccati mortalis, qua offenditur Deus, est quodammodo infinita, et ideo cum pœna respondere debeat malitiæ peccati, pœna huic peccato debita debet esse quodammodo infinita: non potest autem esse infinita quoad intensionem, quia hujusmodi pœna a creatura ferri nequit; ergo debet esse æterna, seu infinita quoad durationem. Peccator ergo etiam ob unicum mortale, quod perpetravit, in æternum cruciari debet. *Peccato mortali debetur etiam pœna æterna, quia malitia ejus est quodammodo infinita respectu gratiæ, quam destruit.*

2. Si quis a me quarat, quanta sit peccati mortalis malitia, ab eo petam, quanta sit Dei magnitudo, quia tantum habet peccatum mortale gravitatis et malitiæ, quantum eminet Deus in magnitudine et perfectione. Ab illo adhuc petam, quantus sit gratiæ divinæ valor, quantumque ejus pretium; quia ex valore et pretio gratiæ divinæ, quam peccatum destruit, dignoscenda est peccati mortalis malitia; ejusque malitiam infinitam esse censendam, si gratia sit pretii et valoris infiniti. Inquiramus ergo, quantum sit divinæ gratiæ pretium, illudque infinitum facile agnoscat, qui recogitet, per gratiam emi et acquiri vitam æternam, quæ est infinita. Ut enim ait D. Paulus, *gratia Dei, vita æterna* (Rom. 6, 23), id est gratia est pretium ad vitam æternam emendam et comparandam; consequenter, cum peccatum mortale destruat gratiam, quæ est quodammodo infinita, malitia ejus est infinita, et ideo pœna æterna, seu pœna quoad durationem infinita, plectenda. Gratia divina dici solet *semen vite æternæ*; quia sicut in semine continentur fructus, ita et vita æterna quodammodo continetur in gratia, tanquam fructus in suo semine; cum peccatum mortale destruat mirabile illud semen, quod in se continet fructum infiniti valoris; fatendum, quod infinita est mortalis peccati malitia, quodque pœnam mereatur infinitam. Qui alterius arborem radicibus evellit, non solum arborem, etiam pendentes illius arboris fructus solvere debet. Gratia autem est arbor sacra, quæ æternos ac

æternæ vitæ dignos fructus producit et peccator hanc maligne e corde suo evellit et eradicat arborem; ideo fructus illos æternos, quos dissipat, solvere tenetur, non potest autem aliter æternos hos fructus solvere, quam æternas subeundo pœnas; unde sequitur quod peccator pœnam mereatur æternam, quia per peccatum mortale gratiam in semetipso destruit; *ac etiam quia profundit, et inutilem in semetipso reddit Christi sanguinem.*

3. Deus noluit, peccata nostra hircorum et taurorum sanguine expiari; brutorum animantium holocausta pro sceleribus nostris abluendis non ei placuerunt; solus ei acceptabilis fuit Christi sanguis, qui tanti valoris est, ut unica ejus gutta sufficiens humanæ redemptionis pretium exlitterit: *una gutta sanguinis ejus fuit sufficiens pretium redemptionis nostræ* (S. Bern.). Sanguis ille divinus, qui ratione unionis hypostaticæ est valoris infiniti, a Christo oblatus est æterno Patri, ut commune foret humani generis remedium: *fusus est sanguis medici*, inquit D. Augustinus, *et factum est medicamentum phrenetici*. Ecce divinum remedium, quod omnibus hominibus offert Christus, tum ut illos a peccatis præservet; tum ut illos per peccatum mortuos ad vitam revocet. Qui autem in statu mortalis peccati moriuntur, hoc remedium valoris infiniti spreverunt, ac inutile et inefficax effecerunt; propterea pœnam æternam, seu in duratione infinitam merentur. Ecce quanta sit mortalis peccati malitia: ecce etiam quanta sit ejus pœna, quantisque supplicii plectatur, qui vel unicum mortale perpetraverit, nisi ante mortem penitentiam egerit. O peccatores, sæpe recogitate omnia mortalia, quæ toto vitæ vestræ tempore perpetrastis; eorum crebro ponderate malitiam, quæ tanta est, ut vos æternis suppliciis dignos efficiat. In amaritudine animæ vestræ cogitate et recogitate peccata, quæ in adolescentiæ, juventutis et totius vitæ vestræ annis commisitistis, ac Deum laudate, eo quod supposuerit manum et per misericordiam suam ab inferni tormentis, quæ toties meriti estis vos usque ad præsens tempus præservaverit. Dicit cum Jeremia: *Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti* (Thr. 3);

aut cum regio Psalte: *Nisi quia Dominus adiuvit me, paulominus habitasset in inferno anima mea* (Ps. 93). Certe jam a multis annis consumpti essetis et in inferno habitaretis, nisi adjuvisset vos Deus; et nisi per infinitam misericordiam suam a gehennæ incendio toties debite vos præservasset; nunc ab eo veniam supplices petite; eum laudate et benedicite; prompte et sincere penitentiam agite, ac cujuslibet mortalis peccati reformidate malitiam, quæ tanta est, ut ei debeatur æterna pœna. Cuilibet mortali peccato debetur etiam æterna pœna, si *inspiciamus ipsum peccatorem, qui summo opere ingratus est.*

III PARS.

Unicum mortale peccatum merito pœna punitur æterna, propter peccatoris summam ingratitude[m].

Quicumque in eo se constituit statu, a quo per seipsum exire nunquam potest, censetur in illo statu velle semper permanere; quicumque v. g. in altum se præcipitaret puteum, a quo nunquam per seipsum, solum auxiliante alio, egredi posset, censeretur in hoc puteo remanere velle in æternum. Peccator autem cum in mortale labitur peccatum, in eo se constituit statu, a quo nullo modo se liberare potest nisi adjuvante Deo, ergo in statu peccati mortalis velle in æternum manere censetur. Ex quo inferunt nonnulli; quod cum peccator voluerit in æternum in statu peccati mortalis remanere, ratione æterni illius affectus ad peccatum æternis supplicii puniri juste mereatur. Ut enim ait sanctus Gregorius, *ad magnam justitiam judicantis pertinet, ut nunquam careant supplicio, qui in hac vita nunquam voluerunt carere peccato* (Dial. 4, 44). Peccator sane pœna dignus est æterna ratione pravi et perpetui affectus sui ad perseverandum in peccato. Magisque æterna pœna dignus censetur peccator, si inspicatur ingratus ejus. O quam ingratus est peccator, qui post accepta a Deo innumera beneficia, quorum indignus erat, in illum mortaliter et impudenter peccat, et

affectu perpetuo in peccato perseverare vult! Hæc ingratus infinita videtur, ac ratione infinitæ hujus ingratitude[m], peccator æterna pœna jure plectitur. Quomodo infinita, et pœna æterna digna sit hæc peccatoris ingratus, clarissime probat et explicat S. Bernardinus Senensis hac ratione. Si quis, inquit, ab aliquo infinita acciperet auri talenta, obligatio gratitudinis quam contraheret recipiens tale donum infinitum, censeretur infinita; ac quanto magis infinita esse videtur obligatio, qua quis tenetur Deo ratione solius lingue, vel oculi! quanto major adhuc est obligatio, qua quis Deo tenetur, ratione totius corporis, quod ab eo accepit! quanto adhuc major ratione nobilissimæ animæ ad Dei imaginem et similitudinem efformata, quam a Deo Creatore habet! Ex his sane principiis infinita videtur peccatoris obligatio; sed adhuc major est ejus obligatio ex hoc, quod anima illa quam a Deo accepit, sit immortalis. Si etenim anima humana per unius dumtaxat diei spatium durare, seu vivere deberet, homo peccator Deo esset obligatus ratione vitæ diurnæ, et si anima ejus duraret duobus diebus, duplo major esset illius obligatio, si quatuor diebus, quadruplo major esset; et sic cum anima, quam a Deo accepit peccator, durare debeat in infinitum, seu in æternum, infinita est ejus obligatio ratione animæ immortalis, quam accepit a Deo; cum ergo infinita sit peccatoris obligatio, infinita etiam peccatoris in Deum mortaliter peccantis est ingratus. Equales sunt, ait Divus Bernardinus, obligatio et illius obligationis transgressio; quare cum obligatio peccatoris ad Deum sit infinita, transgressio etiam illius obligationis, seu ingratus peccatoris in mortale peccatum cadentis et affectu perpetuo in eo remanentis, necessario est infinita, et ideo peccatoris pœna merito debet esse infinita in duratione, seu perpetua propter ejus ingratitude[m]. Tot et tanta a Deo acceptimus beneficia, ut si quis pro uno tantum instanti peccare, et in instanti immediate sequenti poenitere vellet, instantaneo illi crimini pœna deberetur æterna, et peccator pro momentaneo illo peccato in æternum puniri mereretur ob suam in Deum ingratitude[m]; quanto ergo magis æternis supplicii plecti merentur peccatores, qui ita in Deum benefactorem

suum ingrati extant, ut in illum mortaliter peccent, et in peccato suo vivere, mori, et affectu perpetuo perseverare velint! Is haud dobie aeterna debetur poena. Quapropter, peccatores, *confitemini Domino, quantiam bonus*; ac fatemini etiam, quod justus sit. Clamate cum propheta: *Justus es Domine, et rectum judicium tuum*. Dicite in cordibus vestris, recte, Domine, et aequissima pro unico mortali peccato homines aeternis adjudicas cruciatibus; aequissima est tua haec sententia, si inspiciamus *te*, qui infinite justus es; *peccatum*, quod summe malum est, et *peccatorem*, qui summopere ingratus est. Clamabat sanctus Latro in cruce pendens, *digna factis recipimus* (Luc. 23, 4). Clamant et peccatores in inferno, quod digna factis recipiant, et quod quantumvis gravia et diuturna sint tartari supplicia, merito illa patiantur. Dicunt cum Josephi Aegyptiaci fratribus, *merito haec patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum* (Gen. 42, 21), in Patrem nostrum, et in Deum nostrum. O peccatores, clamate in hoc mundo, ne in inferno clametis in aeternum; clamate jam, quod *justus est Dominus in omnibus vis suis*, et quod aequissime etiam pro unico mortali peccato non deleto homines ad aeterna tormenta condemnet. Clamate, et terribilem hanc mente revolventes veritatem, a peccatis surgite, *surge qui dormis* (Eph. 5). O peccator, qui dormitasti usque nunc, evigilare tandem aliquando; evigilare, et perpendens, quod volatilis, futilis et transitoria voluptas aeternis plectatur poenis, a pravis omnibus abstinere voluptatibus; evigilare, et sciens quod morosa delectatio, illicitum desiderium, et quodvis mortale peccatum ad aeterna trahat tartari supplicia, omne mortale peccatum time, horresce, fuge. O quam optarent qui nunc in inferno cruciantur, omnia in hoc mundo vitasse mortalia! O utinam, inquit eorum quilibet, non accessisset ad me malum, dum inter mortales viverem! modo enim Dei flagellis non plecterer. O utinam, ait unusquisque, in innocentia cordis mei ambulassem, aut saltem peccatorum meorum poenitentiam egissem! modo enim intolerabiles non perferrem cruciatius, et ad aeterna supplicia minime damnarer. Inefficaces sunt eorum clamores, gemitus

inutiles, vana suspiria, et lamentationes infructuosae. Ergo, o peccatores, lugete in praesens, ut in inferno aeternum non lugeatis; flete, poenitentiam agite, ac peccata vestra amara contritione, humili confessione, et sanctis verae poenitentiae operibus delete, ut in sempiternum cum sanctis et angelis in caelo gaudeatis et regnetis. *Amen*.

DOMINICA SEXTA POST PENTECOSTEN.

DE HUMANI CORPORIS DIGNITATE.

Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent (Marc. 8, 2).

Quamvis corpus humanum protoparentis peccato vitiatum omni qua possunt eloquentia sancti Patres insectari soleant; quamvis etiam omnibus apertum sit, quod revera illud corpus sit sperma foetidum cum concipitur, saccus stercoreum cum vivit, et cibus vermium post mortem; quamvis tandem, ut cum D. Augustino loquar, corporis nostri materia sit vilis, operatio turpis, status instabilis, flebilis exitus, mors tristis, dissolutio miserabilis, humanum tamen corpus non desepit Verbum aeternum, cum certum sit, quod illi hypostatice sit unitum: et in hodierno Evangelio dicitur, quod Christus Salvator non solum animas populorum qui illum sequebantur, spirituali cibo paverit, verbis et exemplis excoluerit, bonisque moribus imbuerit, verum etiam quod corporum curae sollicitus incubuerit, ac turbae famem patientis miseratus sit: *Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me*. Ex quo quisque facile percipere potest, quod licet multiplici ex capite despicienda et contemnenda sint corpora nostra, non tamen

desint rationes, quibus ad illa aestimanda allici debeamus. Quae sint hae rationes, ista docebit concio. *Ave.*

Qui corporis humani vilitatem et ignobilitatem exaggerant, illud in omnibus temporis differentis vile et contemptibile esse probant. *In praeterito* quidem, quia ex vili compactum materia, et turpi formatum semine. *In presenti* etiam, quia corpus nostrum semper caro est, et caro infirma, fragili vestita decore, onerata peccatis, irretita vitii, pruriens concupiscentiis, occupata passionibus, polluta illusionibus, prona semper in malum, et in omne vitium proclivis. *In futuro* tandem, quia corpus nostrum post mortem nil aliud erit quam cadaver foetidum, cibus vermium, et forte tartarei ignis pabulum. Fateor, haec omnia esse verissima. Attamen si omnibus temporis vicissitudinibus aliquid vile et spernendum in corporibus nostris adnotatur, omnibus etiam temporis adjunctis eorum nobilitas et dignitas deprehendi haud aegre potest. Corpus enim humanum est, fuit, et erit quid magnum: 1. *est quid magnum* in mundo: 2. *fuit quid magnum* in Christo: 3. *erit quid magnum* in caelo.

I PARS.

Corpus humanum est quid magnum in mundo.

Omnia penitus entia corporea ab auctore suo plurimum nobilitantur, utpote quia a Deo omnia facta sunt. Jamvero modus specialis, quo Deus corpus humanum perfecit, illius nobilitatem praeter ceteris rebus corporeis non modicum auget et manifestat: nam illud Deus propriis manibus summaque cura et arte plasmavit. Ad alias creaturas producendas manus non aptasse videtur Deus: ipse enim solum dixit, et facta sunt; ipse mandavit, et creata sunt. Corpus humanum propriis Dei manibus factum, plasmatum et figuratum est: *Manus tuae fecerunt me, et plasmaverunt me* (Psal. 118). In quae verba praclare dixit D. Ambrosius: *bestias non fecerunt manus tuae, sed dixisti: pro-*

ducant aquae reptilia animarum viventium, et produxit terra secundum genus quadrupedia, et reptilia, et bestias terrae. Me autem fecisti, me tuis manibus figurasti. Verum quidem, quod asserat Deus, se cuncta manu propria fecisse: *omnia haec manus mea fecit.* At, ut luculenter adnotavit idem Ambrosius, corpori humano efformando duplicem, aliis vero creaturis faciendis unicam Deus manum adhibuit: « de alio creaturis dixit Deus: *Ego manu mea solidavi caelum, et omnia haec manus mea fecit.* At de hominis constitutione dicitur: *Manus tuae plasmaverunt me.* Caelum una formavit manus, ut scriptum est; et utraque Dei manus hominem figuravit, ut legimus ». Infinita Dei sapientia et potentia sunt mysticae manus ejus, quas omnibus creaturis formandis haud dubie adhibuit. Specialiter corpus humanum propriis manibus Deus fecisse dicitur, quia speciali sapientiae et omnipotentiae suae applicatione illud efformasse videtur. Unde Tertullianus Deum corpori humano conficiendo totaliter occupatum fuisse dicit: *recogita totum illi Deum occupatum ac deditum, manu, sensu, opere, consilio, sapientia, et ipsa in primis affectione, quae lineamenta ductabat.* O magnam humani corporis dignitatem, o quam vere quid in orbe magnum est corpus humanum; cum illud propriis manibus, tantaque cura et sollicitudine Deus fecerit! Amplius autem patebit corpus humanum esse quid magnum, si mirabilem ejus structuram inspicimus, quam S. Clemens praclare delineat, dicens: *Vide in corpore hominis artificis opus; quomodo ossa velut columnas quasdam, quibus caro sustentetur ac portetur, inserit: tum deinde aequalis ex utraque parte, id est dextera et laeva, mensura servetur; ut congruat pes pedi, et manus manui, digitus quoque digitis, ut singuli ad singulos tota aequalitate concordent: sed et oculus oculo, auris auri; quae non solum consona sibi, et concordantia, sed et usibus necessariis apta formantur. Manus quidem, ut operi commoda sint, et pedes ut gressibus: oculi ut visui servant, superciliorum excubius custoditi; aures ad audiendum ita formatae, ut cymbalo similes, suscepti verbi repercutsum sonitum altius reddant, et usque ad sensum*

cordis emittant. Lingua autem ad loquendum labiis et dentibus plectri reddat officium. Ipsi vero dentes, alii ut incidunt et dividant cibos, et interioribus tradant: interiores autem in modum molæ conficiant, et comminuant, quo opportunius stomacho traditi coquantur: unde, et molares appellati sunt. Sed et nares commendati flatus, et reddendi ac recipiendi gratia facti sunt, ut in invocatione spiritus, calor naturalis, qui ex corde est, vel accendi vel refrigerari, cum res poposcerit, queat pulmonis officio, qui pectori inhærerè datus est, ut mollitie sua palpat, et foveat cordis vigorem. Sed quid dicam de substantia sanguinis, qui velut fluxus ex fonte procedens, ex uno prius alveo incoctus, tum deinde per innumeratas venas derivatus, totam humani corporis terram vitalibus rigat fluentis, jecoris ope ministratus, quod ad efficaciam digestionis ciborum, atque in sanguinem mutandorum in dextero latere jacet. Quis ex his omnibus non agnoscat rationis opus, et sapientiam Conditoris? (Recognit. 8.) Certe mirabilis hæc humani corporis structura supremi artificis sapientiam manifestat, simulque probat, corpus humanum esse quid magnum in universo. Quod et probat ipsa unio humani corporis cum anima rationali, quæ est substantia spiritualis omnia sublunaria dignitate superans, ac cum angelis de nobilitate contendens, quæque Deo proxima est: *magnum sane*, inquit Tertullianus, *hoc quoque ad gloriam carnis ezuberat, quod proximum Deo continet* (de resurr. carn. 6). Anima rationalis non est solum forma assistens corpori, ipsunque movens sicut nauta movet navim: est ejus forma, ipsum vere informans, ipsique realiter unita. Non autem est credibile quod animam rationalem corpori Deus unire voluerit, nisi et corpus humanum esset quid magnum et nobile. Ut enim ratiocinatur Tertullianus, gemmæ pretiosæ non solent inseri plumbo, ferro, vel vili alteri materiæ: vina etiam et unguenta pretiosa vasculis non recondantur turpibus et sordidis: pretiosis etiam gladiis pretiosæ aptantur vaginæ: quomodo ergo dici posset, quod Deus animam rationalem, quæ ejus insignita est imagine, ejusque est redempta sanguine, immiscuerit, inseruerit et intime unierit corpori humano, nisi tale corpus

esset quid magnum, quid nobile, et quid animæ rationalis dignitati quodammodo conveniens? Quid sane magnum in mundo esset corpus humanum ratione unionis suæ cum anima rationali; ac, ut ait sanctus Bernardus, si corpus humanum attendatur secundum intimum illud commercium et secundum ineffabilem hanc unionem quam habet cum anima rationali, omnibus rebus corporeis haud dubie præcellit: *agnosce, o homo, dignitatem tuam*, inquit Doctor mellifluus, *agnosce gloriam conditionis humane. Est enim tibi cum mundo corpus, quia decet eum qui constitutus est super universam hujus creature corporeæ molem, aliqua ei similari ex parte: sed est tibi etiam sublimius aliquid, nec omnino comparandus es cæteris creaturis; compacta et confederata sunt in te caro et anima* (serm. 2 de Nat. Dom.). Si corpus humanum ab anima rationali seponatur, et secundum proprias suas dotes solummodo consideretur, aliis quidem omnibus creaturis corporeis non eminet: si vero spectetur secundum intimum et mirabilem unionem quam habet cum anima, omnibus aliis creaturis corporeis longe antecellit; nec illi quomodocumque aliæ creaturæ corporeæ æquiparari possunt. Et revera a tali unione habet corpus, quod possit ratiocinari, seu ratiocinationi inservire, sacrificia offerre, sacramenta recipere, et alia multa operari, quæ omnia illud haud dubie supra cætera corporeæ longe sublimant et extollunt. Ex jam dictis satis superque constat, corpus humanum esse quid magnum in mundo; eandemque ejus magnitudinem prædicant bona et beneficia, quæ animæ præstat. Corpus enim ad animæ sanctificationem, et perfectionem plurimum confert, cum jejunat, cum flagella patitur, cum genua flectit, et situm orationi congruum servat; cum uberes fundit lacrymas, cum pectus tundit, et peccata confitetur; cum arduus se subdit laboribus, cum sensus a rebus veititis retrahit, cum vigiliis et peregrinationibus pro Deo susceptis se fatigat, cum ad eleemosynas manus extendit et hujusmodi piis se exercet operibus, quæ sine corpore anima peragere nequiret. O homo, perpende et serio considera, corpus tuum esse quid magnum inter creaturas corporeas, ac itidem erubescere, quod corpus

illud a Deo factum toties fœdaveris; quod mirabile illud opus, divinis compactum manibus, toties deformaveris; quod opus illud a Deo tanta cura et arte elaboratum, toties criminibus tuis deturpaveris; quod tandem corpus illud animæ rationali vinculo ineffabili unitum et ad multa bona opera perficienda idoneum, toties despexeris, ac ad turpia et mala agenda assumpseris. Dic, quæso, quibus operibus tuum corpus impendisti? Anne humilitatis, abstinentiæ, patientiæ, penitentiæ, mortificationis, alisque virtutis et eximie pietatis operibus? Forte gulæ, libidini, infandisque voluptatibus illud indulgere passus es; ergo erubescere, quod corpus tuum toties deturpaveris; illudque imposterum inspice ut quid magnum in orbe, et ut quid magnum in Christo.

II PARS.

Corpus humanarum fuit magnum in Christo.

Magnum est, immensum, omnemque intellectum superans Incarnationis mysterium, in quo Verbum divinum naturam humanam assumpsit, et caro factum est. *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. 1). Verbum illud æternum et divinum, manens Verbum, manens in sua Deitate, hypostasi, majestate et gloria divina, factum est caro: non quod conversum sit in carnem, sed quod carnem et naturam humanam suscepit, suppositaverit, terminaverit, et hypostatice sibi univerit; ita ut persona Verbi facta sit etiam persona naturæ humanæ, quam assumpsit. Verbum illud increatum factum est caro, non eo modo quo aqua fit vinum, cum in vinum mutatur: non eo etiam modo, quo cibus fit caro nostra, cum in eam convertitur; nec rursus eo modo, quo aurum fit statua, cum ad auri materiam accidentaria statuæ forma accedit. Verbum increatum factum est caro, quia carnem et naturam humanam, existentem quidem, non autem subsistentem assumpsit. Verbum enim æternum, non personam et subsistentiam, sed essentiam

et existentiam hominis, seu ipsam naturam humanam assumpsit eo ipso temporis instanti, quo formata et facta est a Spiritu Sancto. Et præveniens, ne hæc natura per se, seu per propriam personam subsisteret, illam sibi in unitate personæ suæ divinæ conjunxit, effecitque ut in eandem et per eandem personam divinam subsisteret.

Verbum divinum, non solum animam hominis, etiam carnem accepit et assumpsit, ita ut in Christo Deus, anima et caro in unam cojerint personam Verbi. *Verbum, quod erat in principio apud Deum, et Deus erat; anima, quæ de nihilo creata est, et ante non erat; caro de massa corruptionis sine corruptione aliqua divino segregata artificio, vinculo indissolubili in personæ cœunt unitatem* (S. Bern. ser. 2 de Nat. Dom.). O quam gloriosam animæ, corpori et toti naturæ humanæ Christi, personæ divinæ hypostatice uniri! Hac certe unione Filius Dei naturam humanam ita exaltavit, ut quo altius eveheretur non haberet: *cerne, quam humili loco antea erat natura nostra, et quam alte ascenderit: neque enim descendere licuisset inferius, quam quo descenderat homo; neque ascendere sublimius, quam quo cum rursus eveheret Christus* (Chrysost. ser. 9 de Ascens.). Non poterat quidem altius evehi natura humana, quam per Verbi incarnationem ad consortium divinitatis sublimari; per Verbi enim incarnationem homo factus est Deus; Verbumque divinum ita humanæ naturæ unitum est, ut sicut de Deo dicitur, quod factus sit Homo; ita et de homine dicitur, quod factus sit Deus. Et revera Christus erat simul Deus et Homo, ac in eo natura divina et natura humana unica Verbi personalitate ita uniebantur, ut in eo vere diceretur: Deus est Homo, et Homo est Deus. In eo recte dicebatur, quod Deus esset Homo, ratione scilicet naturæ humanæ a Deo assumptæ; in eo etiam recte dicebatur, quod Homo esset Deus, ratione scilicet personæ divinæ, quæ naturæ humanæ hypostatice uniebatur. O magnam naturæ humanæ exaltationem! o quam magnum quid in Christo fuit non minus anima, quam corpus humanum! Certe non magis exaltari potuisse videtur illud

corpus, quam per unionem hanc quam habuit cum Verbo divino. *Hac unione*, inquit Alensis, *corpus humanum habet perfectissimam dignitatem in genere corporum, quia hoc unio præcellit et illam quæ est naturæ, et illam quæ est gloriæ*. Per incarnationem humiliavit se, exinanivit se et quasi contraxit se Deus, ut quod melius habebat, videlicet semetipsum, limo nostro conjungeret. At e contrario etiam hac unione limus noster, seu corpus nostrum ita exaltatum est, ut hac unione nil carni nostræ gloriosius excogitari possit. Et ideo dilectus Christi discipulus, ut carnis et corporis humani elogium perliceret, dixit solummodo, quod Verbo divino hypostatice unitum fuerit: *Et Verbum caro factum est*. Sicut rustici et plebei cujusdam filia, si regi nubat, regina fit et ad solium regium sublimatur; sic caro humana Verbo divino desponsata et hypostatice unita, ab ipso deificatur et ad solium ipsiusmet Deitatis exaltatur. Unde sanguini et carni Christi cultus patriæ, et supremus honor exhiberi solet propter hanc unionem quam habet cum Verbo, qua unione quodammodo deificatur. Dei Genitrix Maria a S. Ioanné Damasceno merito vocatur *gloria luti nostri et humanæ naturæ venustas*: multum enim a Deipara decorata est caro nostra. At multo magis honorata est ab ipso Deo: nec ullus honor comparabilis est cum honore illo, quem Verbum æternum carni humanæ contulit, cum illam assumpsit, eique hypostatice unitum est. Miramini hanc carnis humanæ gloriæ et exaltationem in Christo: simulque discite, hanc carnis nostræ et corporis humani exaltationem ad totam naturam humanam se effundere et resilire, eo quod per unionem hypostaticam tota natura humana mirum in modum evecta sit et sublimata. Sicut enim si quis summus Pontifex, vel supremus quidam monarcha in abjectam, ignotamque familiam se inserat, eam nobilitate sua plurimum illustrat et extollit, ita etiam Dei Filius, universi terrarum orbis princeps, respectu et abjectæ hominum familiæ se inserens, infinita sua dignitate et nobilitate eam totam quam maxime extulit et sublimavit. Jam vero proh dolor! quamplurimi naturam humanam, quæ tanta, tamque sublimis extitit in Christo, criminibus suis

foedant, deturpant et totaliter denigrant; multi carnem suam nobilitatem in Christo et a Christo ad turpia et fœda crimina perpetranda deflectunt. Imo multi corpora sua, quæ sunt quasi membra Christi, faciunt membra meretricis: *nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis?* (1 Cor. 6, 15). O homo, absit a te, quod Christi membra facias membra meretricis. Absit a vobis omnis impudicitia et si ad impudica aliquando declinastis, puritatem et castitatem christianam imposterum sectemini: *sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem* (ad Rom. 6). O fratres, corpus humanum nobilitatum et exaltatum est a Christo, ergo corporibus vestris nolite uti adversus Christum; in iis potius humilitatem, patientiam, modestiam, puritatem et vitam Christi exhibete: *vita Jesu manifestetur in carne nostra mortali* (2 Cor. 4). Corpus humanum honoravit et exaltavit Christus; nolite vos illud foedare; illud semper inspicite ut quid magnum in Christo: *ac etiam ut quid magnum in celo*.

III PARS.

Corpus humanum erit quid magnum in celo.

Quamdiu in hoc mundo moramur, corpora obscure, tarda, infirma et corruptibilia gerimus; in celo autem mirabilibus quatuor afficientur dotibus, claritatis scilicet, impassibilitatis, agilitatis et subtilitatis, quibus qualitatibus quidquid in humano corpore vile tolletur, corpusque humanum fiet quid magnum in celo.

1. Clara et splendida erunt in celo electorum corpora, ac juxta majora vel minorâ Sanctorum merita, major vel minor erit corporum claritas. Sentiant tamen communiter sancti Doctores, quod minimus quisque corporis beati splendor solis

splendorem longe superabit. *Corpora Sanctorum*, inquit S. Anselmus, *erunt septies quam sol splendidiora*. Et ut ait S. Ephrem in oratione de iudicio, *justorum corpora septulo solis radios superabunt*. Ratione mirabilis illius claritatis, qua fulgebunt Beatorum caro, corpora eorum splendida, diaphana et trasparentia erunt, ita ut omnium oculis manifesta futura sint viscera, vene, nervi, omnisque corporum beatorum harmonia. Tunc oculis Beatorum conspicuæ erunt omnium corporum partes, etiam minime, atque intime; tunc admirabilis illa, perpetuisque laudibus celebranda patebit corporum structura, in qua maxime elucet conditoris sapientia in æternum laudanda et prædicanda: *omnes harmoniæ corporalis numeri non latebunt, intrinsecus et extrinsecus per corporis cuncta dispositi; et cum cæteris rebus, quæ ibi mirabiles videbuntur, rationales mentes in tanti artificis laudem, rationabilis pulchritudinis delectatione succendentur* (Aug. de Civ. D. 22, 30).

2. O quam magna erunt in cælo corpora Beatorum ratione claritatis! Quam magna pariter ratione impassibilitatis et incorruptibilitatis, quia corpora nostra modo passibilia et corruptibilia, in cælo penitus impassibilia et incorruptibilia erunt. Ut enim ait D. Paulus; *oportet corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem* (1 Cor. 15, 53). In illa cælestis regni gloria caro et sanguis, quæ in hoc mundo corruptibilia sunt et passibilia, in cælo incorruptibilia et impassibilia erunt, ita ut nec corrumpi, nec mori, nec quidquam pati possint. Ibi enim nullum dolorem, nullam molestiam patientur; omnimoda immortalitate et impassibilitate fruentur. *Mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra* (Apoc. 21, 4).

3. O quam magna in cælo erunt Sanctorum corpora ratione illius incorruptibilitatis et impassibilitatis, quam magna etiam ratione agilitatis. Ita enim erunt agilia, ut velocissime et facillime moveantur, tum progressivo motu, tum motu, qui volatui similis erit, ut habet Isaias propheta (c. 40); Sancti in cælo *assument pennas sicut aquilæ, current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient*. Præstabit Deus animabus Bea-

torum, ut corpora quibus unientur, quam velocissime moveant et a loco in locum transferant. *Tantaque*, inquit S. Bernardus, *futura credenda est corporum levitas et agilitas beatorum, ut possint, si velint, absque omni mora, seu difficultate, ipsam quoque cogitationum nostrarum sequi ad omnia velocitatem* (serm. 3 in fest. OO. SS). Et ut ait S. Anselmus: *tanta velocitas nos comitabitur, ut ipsis Angelis Dei æque celeres simus, qui a cælo ad terras citius dicto dilabuntur, (de similitud. 51)*.

4. O quam magnum quid erit in cælo corpus beatum, ratione claritatis, impassibilitatis et agilitatis; adde, quid magnum erit ratione subtilitatis, qua fiet, ut corpora quævis quantumvis dura et solida penetret: *sicut Angelis nihil obsistit, quin cuncta penetrent, ita non erit aliquid obstaculum, quod nos retardet, nulla clausula quæ nobis obstet* (Anselm. in Elucid.). Corpori beato vis ad penetrandum semper a Deo præbebitur: et sicut Christi corpus, clauso sepulchro, a mortuis surrexit, neonon ad discipulos obseratis januis introivit, ita corpora Beatorum dura et solida quævis alia corpora penetrabunt. Miramini corpus humanum, quod quidem in cælo quid magnum erit ratione dotum quibus afficietur, et quid maximum ratione cælestium voluptatum, quibus potietur. *Delectatio quedam ineffabilis bonos inebriabit. Oculi, aures, nares, os, manus, guttur, cor, jecur, pulmo, ossa, medullæ, singulaque membra eorum tam admirabili delectationis et dulcedinis sensu replebuntur, ut vere totus homo torrente voluptatis Dei potetur et ab ubertate domus ejus inebrietur* (S. Anselm. de similit.). Caro nostra in cælo per omnes sensus suos multimodis exuberabit deliciis. Delectabitur oculus in amabili Redemptoris aspectu. Auditum harmonia cæolorum et melodica cantica civium supernorum non mediocriter demulcebunt. Fragrans suavitas cælestium odoramentorum mira liquefactione resperget odoratum. Indicibilis dulcedo omnium delectabilium, melliflua quadam et jucunda satietate oris saginabit palatum. Ipse demum tactus sibi congruis abundabit deliciis, quas experti norunt. O quam magnum quid erit in cælo corpus nostrum!

Jamvero ut in cœlo sit magnum, in hoc mundo castigandum, mortificandum, in servitutem redigendum; imo, ut ita dicam, est occidendum. Levitis quondam præceperat Moyses, ut se gladio accergerent, utque quilibet proximum suum occideret. *Occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum* (Ex. 31, 27). Frater, amicus et proximus ille est corpus nostrum, quod in hoc sæculo occidendum, ut in cœlo magnum et gloriosum efficiatur. *Quid tam proximum, quam caro animæ? Levita vevit ultor est ille et vindex, qui carnem interimat, ut leve spiritum* (S. Ambr. in exhort.). Oportet, ut ferrum semper manu teneamus, stringamusque contra corpus nostrum, quod infensissimus est animæ nostræ adversarius: mactandus est ille hostis, gladio mortificationis occidendus et interimendus est, ita tamen ut semper vivus remaneat. Mortuæ erant quæ olim Deo sacrificabantur hostiæ; oblatio corporis nostri ita Deo faciendâ, ut sit hostia viva: *Hostiam viventem*. Per mortificationem occidi debet corpus nostrum; at ea morte, quæ illud vivum relinquit; ea morte, quæ vitam non auferat; ea morte, quæ vitam etsi adimit, non perimit (S. Ber. ep. 42). Castigate ergo corpora vestra, in servitutem spiritus illa redigite, mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, gladio mortificationis ea interemite et in æternum magna possidebitis in cœlo. Amen.

DOMINICA SEPTIMA POST PENTECOSTEN.

DĒ MALIS CHRISTIANIS.

Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur (Matth. 7, 19).

Tanta primorum Christianorum erat probitas, innocentia tanta, tantaque ab omnibus vitis abstinentia, ut qui inter illos scelesti et aliquibus criminibus dediti conspiciabantur, christiano nomine indigni censerentur: *desinunt Christiani haberi penes*

nos (Ter. Ap. 46). Licet enim certum sit, fidem christianam hæresi solum, vel infidelitate destrui, tanta tamen vitæ innocentia, tantaque morum integritate pollebant primævi illi Christiani, ut tanquam non Christianos inspicierent illos, qui ad gravia peccata declinaverant, quamvis a fide non excidissent. Pauci tunc erant ex malis hujusmodi Christianis, qui in gravia incidenter crimina. Jam heu! totus fere Ecclesiasticus orbis pessimis hodie repletur Christianis, qui gravibus inquinati sceleribus et in bonis operibus steriles sunt et infœcundi. Mali isti Christiani similes sunt siccis arboribus, quæ cum fructus non afferant, exciduntur et in ignem mittuntur. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur*. Ut enim ait Doctor Seraphicus, *arbor sterilis est malus Christianus*. De sterilibus illis arboribus, seu de malis Christianis hanc habeo concionem. Ave.

Christiani per baptismum fiunt filii Dei, Christi discipuli et Ecclesiæ membra. Per baptismum fiunt filii Dei, quia per gratiam sanctificantem, quam in baptismo recipiunt, in Dei filios adoptantur; *quorum adoptio est filiorum* (Rom. 9, 4). Per baptismum fiunt etiam Christi discipuli, quia sicut antiquitus Pythagorici, Platonici et Epicurei a magistris suis talia sortiebantur nomina, ita Christiani dicuntur a Christo, cujus fidem et doctrinam in baptismi perceptione professi sunt: *estis et vos vocati Jesu Christi* (Ro. 1, 6). Per baptismum tandem fiunt Ecclesiæ membra, quia per eum in Ecclesiam recipiuntur, et simul cum aliis Christianis corpus Ecclesiæ constituunt: *omnes nos in unum corpus baptizati sumus* (1 Cor. 12, 13). O quam gloriosum est homini christiano, quod sit Dei filius, Christi discipulus et Ecclesiæ membrum. At tali honore et dignitate indigni sunt mali et scelesti illi Christiani, qui pessimis se dedunt vitis et qui in gravium criminum cœno misere voluntantur; ipsi etenim gravem injuriam irrogant Deo, Christo et Ecclesiæ. Hi injuriam faciunt 1. *Deo*, cujus sunt filii; 2. *Christo*, cujus sunt discipuli; 3. *Ecclesiæ*, cujus sunt membra.